

AKADEMİYE GİRİŞ SINAVI
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ

TAHAYYÜL YAYINLARI
TÜRKİYE GENELİ
DENEME SINAVI

Bu testlerin her hakkı saklıdır. Hangi amaçla olursa olsun, testlerin tamamının veya bir kısmının **Tahayyül Yayınları**'nın yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğrafının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ya da kullanılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar gerekli cezai sorumluluğu ve testlerin hazırlanmasındaki mali külfeti peşinen kabullenmiş sayılır.

AÇIKLAMA

1. Bu kitapçıkta **50 soru** bulunmaktadır.
2. Bu testler için verilen toplam cevaplama süresi **75 dakikadır (1 saat 15 dakika)**.
3. Bu testte yer alan her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Bir soru için birden çok cevap yeri işaretlenmişse o soru yanlış cevaplanmış sayılacaktır.
4. İşaretlediğiniz bir cevabı değiştirmek istediğinizde, silme işlemini çok iyi yapmanız gerektiğini unutmayınız.
5. Bu testler puanlanırken her bölümde doğru cevaplarınızın sayısından yanlış cevaplarınızın sayısının dörtte biri düşülecek ve kalan sayı o bölümle ilgili ham puanınız olacaktır.
6. Cevaplamaya istediğiniz sorudan başlayabilirsiniz. Bir soru ile ilgili cevabınızı, cevap kâğıdında o soru için ayrılmış olan yere işaretlemeyi unutmayınız.
7. Sınavda uyulacak diğer kurallar bu kitapçığın arka kapağında belirtilmiştir.

İNSTAGRAM HESAPLARIMIZ

@dhbt_dikab_oabt

@tahayyuluzem

@dikab.dhbt.kodlama

@_adem.coban

1. Bir hafızlık yarışmasında üç öğrenci finalde sırasıyla Kur'an okur. Jüri, öğrencilerin okuyuşları hakkında kısa değerlendirmeler yapar:

I. **Öğrenci:** Okuyuşu çok sakindir. Harfleri tane tane çıkarır, medleri tam değerinde ve ölçülü uzatır. Jüri, "Harflerin hakkını verme konusunda en dikkatli okuyan sensin" der.

II. **Öğrenci:** Okuyuşu çok akıcı ve hızlıdır. Hatimlerde duyulan tempodadır. Medleri mümkün olduğunca kısaltır ama harfler karışmaz. Jüri, "Tecvidi bozmadan hızlı okuma" diye övgü yapar.

III. **Öğrenci:** Okuyuşu ne çok hızlı ne çok yavaştır. Denge vardır. Tane tane okumaz ama acele de etmez. Jüri, "Hem anlaşılır hem de akıcı bir kıraat sundun" der.

Yarışmadan sonra jüri başkanı öğrencilere şöyle der: "Siz üçünüz, Kur'an tilavetinin en bilinen üç okuyuş şeklini uyguladınız. Bunların isimlerini doğru eşleştirseniz ödül size verilecek."

Buna göre öğrencilerin okuyuş şekilleri aşağıdakilerin hangisinde doğru sıralanmıştır?

- A) Tahkik – Tedvir – Hadr
B) Tertil – Hadr – Tedvir
C) Hadr – Tahkik – Hezreme
D) Tahkik – Hadr – Tedvir
E) Tertil – Tedvir – Hadr

2. Kur'an'da, Cumartesi günü avlanma yasağına uymayarak hile yapan ve bu sebeple ilâhî bir cezaya çarptırılan bir topluluktan söz edilir. Bu topluluk, özellikle **Eyle (Eilat)** bölgesinde yaşayan, Cumartesi günleri balıkların bolca görünmesini fırsata çevirmek için çeşitli tuzaklar kurarak yasağı dolanan kimselerden oluşur.

Kaynaklarda, Allah'ın bu topluluğu "**aşağılık maymunlar olun!**" hitabıyla cezalandırdığı belirtilir.

Bu hadise, Yahudilerin Cumartesi günü iş yapmayı bırakıp tamamen ibadete yönelmelerini ifade eder.

Buna göre Kur'an'da davranışlarıyla örnek verilen bu topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ashâb-ı Uhdûd
B) Ashâb-ı Sebt
C) Ashâb-ı Eyke
D) Ashâb-ı Ress
E) Ashâb-ı Fil

3. Kur'an okuma dersinde öğretmen, vakf işaretlerinin sadece durma yerini değil, **durmanın tercih edilme derecesini** de gösterdiğini belirtir. Öğrencilerden birine mushafında sıkça karşılaştığı "....." işaretinin anlamını sorar ve şöyle bir açıklama yapar:

"Bu işaret, durmanın caiz olduğunu, ancak asıl uygun olanın **geçilmesi** olduğunu ifade eder. Yine de okuyucu nefes veya anlam bütünlüğü gibi sebeplerle burada durabilir."

Bu açıklamaya göre bahsedilen secavend aşağıdakilerden hangisidir?

- A) "ص" B) "ج" C) "ع"
D) "م" E) "ال"

4. Kur'an tilavetinde bazı vakıf türleri, sözün hem anlam hem de lafız yönünden değerlendirilmesini gerektirir. Örneğin, Fâtîha Suresi'nde "وَلِلَّهِ دُمُحْنٌ" kelimelerinde durmak bu türdendir; çünkü söz anlam olarak bir mana ifade eder, fakat sonrasında lafzî bağ sürmektedir.

Buna göre, "Söz tamamlanmakla birlikte kendisinden sonraki ifadeyle lafız yönünden ilgisi devam eden yerlerde yapılan vakıf" **aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Vakf-ı tâm B) Vakf-ı hasen
C) Vakf-ı kabîh D) Vakf-ı kâfi
E) Vasıl

5. إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (Yasin, 82)

Yukarıdaki ayette altı çizili olan yeri meddi arız konusuyla değerlendirdiğimizde aşağıdaki kaidelerden hangisi dışarıda kalır?

- A) Tul B) Tevassut
C) Kasr D) Tul ile Revv
E) İşmam

6. Bir yüksek lisans öğrencisi, Kur'an'da Hz. Nûh, Hz. Musa ve Hz. İbrahim gibi bazı peygamberlere ilişkin anlatımların farklı süre ve pasajlarda tekrar tekrar gündeme getirildiğini fark eder. Çalışmasında bu anlatıları, tarihî ayrıntılardan ziyade iman, tevhid, sabır ve toplumsal ıslah mesajları açısından karşılaştırmalı olarak incelemeyi planlar. Bunun için, aynı olayın farklı yerlerde hangi yönünün vurgulandığını ve ne tür ibret ve uyarılarla bağlandığını ortaya koymak ister. Danışmanı ona, "Bu tür anlatım malzemesini bütüncül biçimde ele alan ve tekrarların hikmetini açıklayan özel bir ilim dalı var; çalışmanı buna yaslayarak yürütmelisin." der.

Bu parça aşağıdaki Kur'an ilimlerinden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Âmm ve hâss
B) Kasasu'l-Kur'ân
C) Aksamü'l-Kur'ân
D) Fezâilü'l-Kur'ân
E) Mutlak-mukayyed

7. Kur'an'ın gökyüzü, yeryüzü, insan, hayvan gibi unsurları araştırıp ibret alınmasıyla ilgili onlarca ayet bu akımın gelişmesinde etkin rol oynamıştır. Göğe bakmıyorlar mı nasıl yükseltilmiş? Dağların nasıl dikildiğine, bakmazlar mı? Yeryüzünün nasıl yayıldığına bir bakmazlar mı? (Gâşîye); "insanlara ufuklarda ve kendi nesiflerinde ayetlerimizi göstereceğiz" (Fussilet) gibi ayetler, kevnî ayetler konusunda insanın düşünmesini ve araştırmasını istemektedir.

Bahsedilen tefsir ekolü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilimsel
B) Mezhebî
C) İşârî
D) İctimâî
E) İlhadi

8. Ebul Leys es Semerkandi Hanefi mezhebinin meşhur fakihleri arasında yer alır. Zâhid bir kişidir. Tasavvufî-ışârî tefsîr ekolün ilk örneklerinden kabul edilir. İtikada dair görüşleri Maturidilik paralelinde olmuştur.

Buna göre Ebul Leys es Semerkandi'nin tefsir alanında yazdığı eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ed-Dürrü'l-Mensûr
B) Câmiu'l-Beyân
C) Meâlimu't-Tenzîl
D) Tefsîru'l- Kur'âni'l-Azîm
E) El Keşf vel-beyan

9. Bir tefsir dersinde hoca, Kur'an'daki bazı ibadet hükümlerinin neden ilk bakışta ayrıntılı görünmediğini açıklamak için öğrencilere şu olayı aktarır: "Bir grup öğrenci, Kur'an'da namaz, zekât ve hac gibi ibadetlerin farz kılındığını okuduklarını, ancak bu ibadetlerin nasıl yerine getirileceğinin Kur'an ayetlerinde ayrıntılı şekilde bulunmadığını söyleyerek bunun sebebini sordu. Bunun üzerine hoca sınıfta şöyle dedi: 'Kur'an'da kimi ifadeler vardır ki hüküm koyar fakat ayrıntıya girmez. Bu tür ayetler anlam bakımından kapalıdır taşır. Ancak bu kapalılık daha sonra başka bir ayetle, sünnetle veya sahâbenin açıklamalarıyla giderilir. Böylece o kapalı hüküm açıklığa kavuşur. İslami ilimler bu iki durumu özel bir başlık altında inceler.' Dersin sonunda hoca öğrencilere şu soruyu yöneltti:"

Bu derste anlatılan konu Kur'an ilimlerinden hangisinin kapsamına girer?

- A) Müşkilü'l-Kur'ân
B) İ'câzü'l-Kur'ân
C) Müphemâtü'l-Kur'ân
D) Mücmel ve Mübeyyen
E) Vücûh ve Nezâir

10. Kur'an'ın bazı ayetleri sahabe tarafından yorumlanırken, aynı kavram farklı kelimelerle açıklanmıştır. Örneğin, "kalb" kelimesi bir kısım sahabe tarafından "akıl", bir kısmı tarafından "anlayış" şeklinde tefsir edilmiştir. Aslında hepsi aynı anlama işaret etmektedir. Bu tür yorum farkları çelişki değil, zenginlik olarak kabul edilmiştir. Bu durum, sahabenin Kur'an'a dair derin bilgisinden kaynaklanmaktadır.

Buna göre, sahabenin anlam birliği bulunan ama lafızda farklılık gösteren bu tür yorumları aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilir?

- A) İhtilafü't-tenevvu
- B) İhtilafü't-tezat
- C) İhtilafü't-telezum
- D) Te'vil-i batınî
- E) Zahir-batın çelişkisi

11. Hadis usulü dersinde öğretmen, bazı hadislerin lafız ve anlam bakımından açık, net ve yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede belirgin olduğunu, bu tür rivayetlerde ne başka hadislerle bir çatışma görüntüsü bulunduğunu ne de anlam kapallığı yaşandığını ifade eder. Bu hadislerin, zahiren çelişik görünen rivayetleri uzlaştırma veya bağlam araştırması gerektirmediğini; hükmünün doğrudan anlaşılabilirliğini vurgular. Öğrencilerden, bu nitelikleri taşıyan hadislerin hangi ilim dalı kapsamında değerlendirildiğini tespit etmelerini ister.

Bu hadisleri konu edinen ilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Muhkem Hadis
- B) Müşkilü'l-Hadis
- C) Garîbü'l-Hadis
- D) İlelü'l-Hadis
- E) Esbâbü Vürûdî'l-Hadis

12. Bir öğrencinin elinde, hadis hocasına ait olduğu bilinen bir nüsha vardır; ancak öğrenci bu nüshayı hocasından teslim almamış, bir kütüphanede bulmuştur. Öğrenci, nüshada yer alan rivayetlerin hocaya ait olduğunu anladığını fakat hocayla görüşme imkânı bulamadığını söyler. Hoca, bu durumda rivayetin "hocadan izin alarak" değil, "bulunan yazılı metinden hareketle" aktarıldığını ve bunun özel bir isimle anıldığını belirtir.

Bu parçada bahsedilen hadis alma yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Münavele
- B) Mükâtebe
- C) Vicade
- D) İlam
- E) İcazet

13. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'i özel olarak konu edinen ilimler vardır.

- I. Peygamberimizin mucizelerini konu edinir.
- II. Hz. Peygamberin savaşılarını konu edinir.
- III. Hz. Peygamberin dış görünüşünü, vücut yapısını ve yaratılış güzelliklerini tarif eden sözlü rivayetlere denir.
- IV. Peygamberimizin beşeri, ahlaki, fiziki ve ruhi özelliklerini, ibadet ve yaşayışını, giyim ve kuşam tarzını anlatan eserlerdir.

Yukarıda bilgi verilen ilimler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Delail
- B) Meğazi
- C) Hilye
- D) Şemail
- E) Fedail

14. Bir hadis metni, rivayet yolları bakımından oldukça yaygın görünür; farklı kaynaklarda aynı lafızla aktarılır. Ancak isnad incelemesinde zincirin her halkasında râvilerin adâlet ve zabt şartlarını taşıdığı, senedin kesintisiz olduğu ve rivayetin güvenilir rivayetlere aykırı düşmediği; ayrıca gizli bir kusur da bulunmadığı tespit edilir. Öğretmen, “Bu, rivayetin kabul edilmesinde en üst düzey ölçütleri karşılayan bir derecedir” diyerek sınıfa sorar.

Bu rivayetin niteliğini karşılayan terim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Meşhur B) Aziz C) Sahih
D) Hasen E) Garib

15. Senesinde başından sonuna kadar ravi düşmesi bulunmayan, isnat zinciri kesintisiz olarak devam eden hadislerdir. Yani hadisi hangi âlimler rivayet ettiyse, bunların hepsinin bilinmesi, belirtilmesi ve bu şekilde Resullullah'a bağlanmasıdır. “Haddesena, Ahberena” edatlar ile nakledilir.

Bahsedilen Hadis usulü kavramı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mürsel B) Mahfuz C) Mevsul
D) Maruf E) Müdelles

16. Selim, arkadaşları Burak, Mete ve Ali'ye öğle namazını okul mescidinde cemaatle kıldırmaktadır. Birinci rekâtın rûkûuna gidilmişken Mert mescide girer ve rûkûda imama yetişip cemaate katılır. İkinci rekâtın secdesinde ise Kerem gelir ve secdede iken imama uyar. Namazın sonlarına doğru Ali'nin abdesti bozulur; hemen ayrılıp abdest alır, döner ve imam selam vermeden önce kaldığı yerden namazına devam eder.

Bu parçaya göre aşağıdakilerin hangisi söylenmez?

- A) Kerem, imama secdede yetiştigi için o rekâta yetmiş sayılır.
- B) Mert, rûkûda imama yetiştigi için o rekâta yetmiş sayılır.
- C) Burak, namazın tamamını imamla kıldığı için müdriktir.
- D) Ali, namaza imamla başlayıp mazeretle ayrıldığı için lâhiiktir.
- E) Mete, namazın tamamını imamla kıldığı için müdriktir.

17. Hac/umre ihramında aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İhramlı kadın, tüm mezheplere göre yüzünü peçe ile örtebilir.
- B) İhramlı kadın, dikişli elbise, çorap ve ayakkabı giyebilir.
- C) İhramlı kadının eldiven kullanması mezheplere göre farklı değerlendirilmiştir.
- D) İhramlı erkek için yasak olan “dikiş” değil, “dikişli elbise giymektir.”
- E) İhramlı kimse kara avını avlayamaz ve avcıya yardımcı olamaz.

- A) Şafii mezhebi
B) Caferi mezhebi
C) Maliki mezhebi
D) Hanefi mezhebi
E) Hanbeli mezhebi

- A) Mufâvada B) İnân C) Müzâraa
D) Müsâkat E) Mübahele

- A) I B) II C) III D) IV E) V

22. Aşağıdaki tabloda Hanefî ve Şâfiî mezheplerine göre kurban kesme vakti günlere göre gösterilmiştir. Tablodaki ✓ işareti ilgili günün kurban kesme günleri içinde yer aldığını, X işareti ise yer almadığını ifade eder.

	Günler				
	Zilhicce 9. Gün	Zilhicce 10. Gün	Zilhicce 11. Gün	Zilhicce 12. Gün	Zilhicce 13. Gün
Hanefî	x	✓	✓	✓	x
Şafîî	x	✓	✓	✓	x

Yukarıda Kurban kesme günleri hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hanefî- Zilhicce 9. Gün
B) Şafîî- Zilhicce 9. Gün
C) Şafîî- Zilhicce 13. Gün
D) Şafîî- Zilhicce 12. Gün
E) Hanefî- Zilhicce 13. Gün

23. Bir sosyolog, 19. yüzyılın sonlarında Hindistan'da ortaya çıkan yeni dinî hareketleri araştırır. İncelemelerinde, İslam dünyasında "son peygamber" inancına aykırı biçimde, Mirza Gulam Ahmed adlı bir şahsın kendisini Mesih ve Mehdi olarak tanıttığını, zamanla bu iddiaların nübüvvet boyutuna ulaştığını görür. Hareketin İngiliz sömürge yönetimine karşı silahlı cihadı reddettiği ve daha çok pasif bir din anlayışı benimsediği de dikkatini çeker.

Bu anlatımda bahsedilen hareket aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yezîdîlik B) Dürzîlik C) Nusayrîlik
D) Vehhâbîlik E) Kadiyanîlik

24. Zeydiyye, Şîlîğin erken dönem kollarından biridir ve adını Zeyd b. Ali'den alır. Zeydiyye'ye göre imamet, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan gelen, ilim ve takvâ sahibi, zalim yönetime karşı kıyam eden her ehil kimseye ait olabilir. Fık'hî bakımdan Sünnî mezheplere, özellikle Hanefîliğe yakın bir yapıya sahiptir. Günümüzde Zeydiyye'nin en yaygın olduğu bölge Yemen'dir.

Buna göre;

- I. Takiyye caiz değildir.
II. İmamların ismet sıfatı yoktur.
III. Beda telakkisi batıldır.
IV. Efdal-mefdûl anlayışı caizdir.

Yukarıdakilerden hangileri Zeydiyye mezhebin görüşleri arasında yer alır?

- A) I, II, III ve IV B) I, II ve IV C) I, II ve III
D) II, III ve IV E) II ve III

25. Sıfatlar üzerinde yapılan tartışmalar Mu'tezilîler'i yed, vech, istiva, semada oluş gibi Kur'an'da mevcut nitelemeleri, Allah'ın her türlü benzeme ve benzetmeden tenzih edilmesi yönünde yorumlamaya, bunun yanında Kur'an'ın mahlûk olduğu ve Allah'ın görülemeyeceği görüşüne sevk etmiştir.

Bahsedilen Mu'tezilenin esası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Va'd ve Vaid B) Nübüvvet C) Tevhid
D) İmamet E) Adl

26. Kelâm usûlû dersinde öğretmen, Allah'ın sıfatları konusunda Ehl-i Sünnet içindeki farklı yaklaşımları karşılaştırırken şu değerlendirmeyi yapar:

“Kur'an ve sahih hadislerde geçen, zahiri anlamı itibarıyla insanî özellikleri çağrıştıran bazı sıfatlar vardır. Bu sıfatlar inkâr edilmez; ancak onların keyfiyeti araştırılmaz. Anlam yönünden yorum yapmayı doğru bulmayan bu yaklaşım, 'nasları olduğu gibi kabul etme ve manayı Allah'a havale etme' ilkesini esas alır. Böylece teşbih ve teccim tehlikesinden kaçınılır.”

Bu açıklamada ifade edilen yaklaşım ve söz konusu sıfat türü birlikte değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Müteşâbih sıfatlar te'vil edilir; bu yöntem Eş'arîliğin temel yaklaşımıdır.
- B) Haberî sıfatlar inkâr edilir; Selef âlimleri bu sıfatları mecaz kabul etmiştir.
- C) Haberî sıfatlar kabul edilir, keyfiyeti bilinmez; bu yaklaşım tefvîz yöntemidir.
- D) Selbî sıfatlar naslarda yer alır; zahiri anlamları aynen kabul edilir.
- E) Sübûti sıfatlar insanî anlam çağrıştırdığı için yorumlanmadan bırakılır.

27. İlahiyat fakültesinde kelâm dersinde öğrenciler mezheplerin iman anlayışlarını tartışmaktadır. Tartışma sırasında bir öğrenci şu örneği verir: “Bir kimse, iman esaslarını ailesinden ve çevresinden duyduğu şekilde kabul ediyor; ancak Allah'ın varlığı ve iman esasları hakkında aklî bir delil araştırmamış, bu konularda bilinçli bir bilgiye de sahip değil. Bu kişi ne şirk koşuyor ne de inkârda bulunuyor; fakat inancı tamamen taklide dayanıyor.” Bunun üzerine öğretim üyesi şu değerlendirmeyi yapar: “Bu anlayışa göre iman, ancak aklî delille temellendirildiğinde geçerlidir. Taklide dayalı iman sahih kabul edilmez. Böyle bir kişi mümin sayılmaz; ancak açık bir inkârı da olmadığı için kâfir olarak nitelendirilmez. Bu nedenle iman ile küfür arasında ayrı bir konumda değerlendirilir.”

Bu açıklamada iman anlayışı anlatılan kelâm ekolü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Selefiyye
- B) Eş'ariyye
- C) Hanefî-Mâtürîdiyye
- D) Mu'tezile
- E) Kerrâmîyye

28. Kur'an'da bazı melekler, isimleri ve görevleri açıkça belirtilerek anılmıştır. Bu melekler farklı ilahî görev alanlarında vazifelendirilmiştir. Her biri Allah'ın emrini eksiksiz yerine getiren bu varlıklar, görevleri bakımından birbirlerinden ayrılmakta; ancak hepsi **ilahî düzenin bir parçası** olarak zikredilmektedir.

Kur'an'da ismi geçen ve ismi Kur'an'da geçmese de görevi geçen melekler vardır.

Buna göre ismi Kur'an'da veya hadiste geçenler değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi doğru belirtilmiştir?

- A) Cebrâil (Kur'an), Mikâil (Kur'an), İsrâfil (Kur'an), Azrâil (Hadis)
- B) Cebrâil (Hadis), Mikâil (Kur'an), İsrâfil (Kur'an), Azrâil (Hadis)
- C) Cebrâil (Kur'an), Mikâil (Kur'an), İsrâfil (Hadis), Azrâil (Hadis)
- D) Cebrâil (Kur'an), Mikâil (Hadis), İsrâfil (Hadis), Azrâil (Hadis)
- E) Cebrâil (Kur'an), Mikâil (Kur'an), İsrâfil (Hadis), Azrâil (Kuran)

29. Kelâm dersinde öğretmen, rû'yetullah konusundaki ekol farklılıklarını işlerken sınıfa şu örneği verir:

“Bazı kelâmcılar, Allah'ın âhirette görülebileceğini kabul ederken; bazıları bunun aklen ve naklen mümkün olmadığını savunmuştur. Bu ikinci gruba göre Kur'an'da bu konuda geçen ayetler zahîr anlamda değil, mecazî şekilde yorumlanmalıdır.”

Bu açıklamaya göre rû'yetullahı reddeden Mutezile ekolünün temel gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah'ın fiillerinin kullar tarafından idrak edilemeyeceği
- B) Görmenin ancak cisim ve yönle mümkün olması
- C) Ahiret hayatında duyuların tamamen işlevsiz olması
- D) İmanın ancak aklî delille geçerli kabul edilmesi
- E) Müteşabih ayetlerin te'vil edilmesinin sakıncalı görülmesi

30. Kelâm ilminde kullanılan sebr ve taksim metodu, özellikle aklî istidlallerde önemli bir yere sahiptir.

Bu metotla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğru değildir?

- A) Bir mesele hakkında ileri sürülebilecek bütün ihtimallerin belirlenmesini esas alır.
- B) İhtimallerin her biri aklî ve naklî delillerle tek tek elenir.
- C) Geriye kalan tek ihtimal, doğru kabul edilerek sonuca ulaşılır.
- D) Daha çok fıkıh usûlünde kullanılır, kelâm ilminde sınırlı bir yere sahiptir.
- E) Allah'ın varlığı, sıfatları ve âlemin hâdisliği gibi konuların temellendirilmesinde kullanılmıştır.

31. Salah–aslah ilkesi, İslâm kelâmında özellikle ilâhî fiillerin hikmet ve adalet boyutunu anlamaya yönelik tartışmalar çerçevesinde ele alınan bir yaklaşımdır. Bu ilke etrafında yapılan değerlendirmelerde, Allah'ın fiillerinin rastlantısal olmadığı, kulların sorumluluğu, teklifin anlamı ve ilâhî adalet kavramlarıyla yakından ilişkili olduğu vurgulanır.

Aşağıdaki örneklerden hangisi, kelâm ilminde Mutezile'nin görüşü olan salah–aslah ilkesinin uygulanaşına en uygun örnektir?

- A) Allah'ın dilediğini sebepsiz yere de cezalandırabileceğinin kabul edilmesi
- B) İnsanın fiillerinde tamamen iradesiz olduğu görüşü
- C) Allah'ın kullarını güç yetiremeyecekleri fiillerle sorumlu tutmaması
- D) İlâhî fiillerin hikmetinin insan aklıyla kavranabilir olması
- E) Günah işleyen herkesin fasık olduğu için ebedî azaba uğratılacağı inancı

32. İslâm öncesi dönemde Arabistan'ın kuzeyinde bazı şehirler, büyük imparatorlukların ticaret yolları üzerindeki rekabetinden etkilenmiştir.

Bu kapsamda;

- Suriye çölü ticaret güzergâhlarında stratejik bir şehir olarak yükselen,
- Roma dünyasıyla ilişkileriyle tanınan,
- Kraliçe Zenobia dönemiyle tarih literatüründe öne çıkan
- Kitabeleri günümüze kadar ulaşan

siyasal yapı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Habeşliler B) Hireliler C) Gassaniler
- D) Himyeriler E) Tedmürlüler

37. Abbasî döneminde Mevali politikası terk edildiğinden dolayı Mevaliden olan bazı kimseler devlet idaresinde büyük bir güce kavuşmuşlardır. Fars kökenli bir aile Mevaliden olup çok büyük bir güce kavuşunca Halife Harun Reşid döneminde yönetimden uzaklaştırılmışlardır.

Buna göre hakkında bilgi verilen aile aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zenciler B) Peçeliler C) Bermekiler
D) Mazyarîler E) Zındıklar

38. Osmanlı saray nakkaşhanesinde yetişmiş, özellikle tarihî olayları belgesel bir titizlikle resmetmesiyle tanınmıştır. Figürleri idealize etmekten ziyade gerçekçi betimlemeye önem vermiş; padişah portrelerinde yüz hatlarını belirginleştirerek bireysel özellikleri ön plana çıkarmıştır. Minyatürlerinde mekân ve figürler arasında hiyerarşik bir düzen kurmuş, eserlerinde Osmanlı tarih yazıcılığı ile görsel anlatımı birleştirmiştir. Bu anlayış, Osmanlı minyatür sanatında klasik üslubun oluşmasında belirleyici olmuştur.

Bu paragrafta özellikleri verilen Osmanlı minyatür sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Levnî B) Matrakçı Nasuh
C) Sinan Bey D) Nakkaş Osman
E) Abdülcelil Levnî

39. Abbâsî Halifesi Mu'tasım'ın kurdurduğu Sâmerâ şehri, İslâm mimarlığında geniş avlulu sarayları, spiral minareleri ve anıtsal ölçeğiyle dikkat çeker. Şehrin en büyük yapılarından biri olan diğer adı **Dârü'l-Hilâfe olan bu saray**, Abbâsî saray mimarisinin en gelişmiş örneklerindendir. Çoklu avlu sistemi, uzun geçitleri, kabul salonları ve süslemeleriyle halifenin idarî ve siyasî merkezi olmuştur.

Aşağıdaki eserlerden hangisi Abbâsî döneminde Sâmerâ'da inşa edilen ve halifenin idarî merkezi olarak kullanılan büyük saray kompleksidir?

- A) Taç Mahal B) Cevsaku'l-Hakânî
C) Emeviye Camii D) Elhamra Sarayı
E) Mescid-i Aksa

40. Fârâbî hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) İslâm felsefesini metot ve terminoloji bakımından temellendiren isimlerdendir.
B) el-Medînetü'l-fâzıla adlı eseri felsefî sistemini yansıtan temel metinlerdendir.
C) İhsâü'l-ulûm adlı eseri ilimlerin tasnifine dairdir.
D) el-Mûsîkâ'l-kebîr adlı çalışması mûsiki nazariyatıyla ilgilidir.
E) el-Kânûn fi't-Tıbb adlı eserin müellifidir.

41. İslâm felsefesinde;

- Meşşâî okulun en büyük sistemci isimlerinden sayılan,
- eş-Şifâ gibi kapsamlı bir felsefe külliyesiyle anılan,
- el-Kânûn fi't-Tıbb adlı eseriyle tıp alanında otorite kabul edilen,
- hem felsefe hem tıp alanında kalıcı etki bırakan

âlim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbn Rüşd
B) İbn Miskeveyh
C) İbn Bâcce
D) İbn Sînâ
E) İbn Tufeyl

42. İslâm kelâmında Allah'ın varlığını aklî olarak temel-
lendirmek için geliştirilen en temel iki delil **hudûs**
delili ve **imkân delilidir**.

Hudûs ve imkân delillerinin ortak özellikleri dikkate alındığında aşağıdaki ifadelerden hangisi her iki delil için de doğrudur?

- A) Âlemin ezelî olduğunu varsayarak Tanrı'nın varlığını temellendirirler.
B) Varlıkların zorunlu ve mümkün ayrımından hareket ederler.
C) Âlemin kendi kendine var olamayacağını savunarak bir yaratıcıya ihtiyaç olduğunu ileri sürerler.
D) Sadece âlemin başlangıcını esas alarak sonuca ulaşırlar.
E) İki delil de filozoflar tarafından kabul görmeyip sadece kelâmcılarca kullanılmıştır.

43. Din felsefesi; dinin temel iddialarını akıl, mantık ve eleştirel düşünce çerçevesinde ele alan felsefî bir disiplindir. Bu bağlamda din felsefesi, dinî inançları savunmak ya da yargılamak yerine onların doğruluk, tutarlılık ve anlam boyutlarını sorgular.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi din felsefesine ait değildir?

- A) Dinlerin inanç sistemlerini tarafsız bir bakış açısıyla ele alması
B) Dinî iddiaları akıl ve mantık ilkeleri doğrultusunda incelemesi
C) İnanç esaslarının kendi içinde çelişkisiz olup olmadığını sorgulaması
D) Bireylerin dinî inancını güçlendirmeyi ve imanı artırmayı amaçlaması
E) Tanrı, vahiy, ahiret gibi konuları bütüncül bir yaklaşımla ele alması

44. Din psikolojisi alanında;

- dini "otoriter" ve "hümanist" biçimleriyle değerlendiren,
- dinin insanı baskılayan ya da geliştiren yönlerine dikkat çeken,
- psikanaliz ile din arasındaki ilişkiyi tartışan,
- modern psikoloji ve kültür eleştirisi içinde din konusunu yorumlayan

isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Carl Gustav Jung
B) James Fowler
C) Gordon Allport
D) William James
E) Erich Fromm

45. Üniversitede din eğitimi alan Elif, çocukluk döneminde “Allah her şeyi görür” ifadesini duyunca bunu bir “gözetleyen varlık” düşüncesiyle somutlaştırmış, zamanla soyut anlamı kavrayarak bu ifadeyi “ahlaki sorumluluk bilinci” şeklinde yorumlamaya başlamıştır. Elif’in bu süreçte, yaşa bağlı olarak dini kavramların anlamını yeniden yapılandırması ve zihinsel şemalarının değişmesi dikkat çekmektedir.

Bu durum, dinî gelişim ve öğrenmenin hangi psikolojik yaklaşımla açıklanmasına daha uygundur?

- A) Davranışsal B) Bilişsel
C) Hümanistik D) Psikoanalitik
E) Biyolojik

46. Bir sosyolog, toplumsal değişimin temel kaynağının toplum içindeki karşıt eğilimler olduğunu söyler. Ona göre bir dönemde ortaya çıkan güçlü bir dinî yorum, zamanla bunun karşısında gelişen eleştirel bir yorumu tetikler; gerilim arttıkça yeni bir uzlaşma biçimi doğar ve süreç tekrar eder. Değişim bu yüzden kesintisiz bir ilerleme değil, karşıtlıkların ürettiği dönüşümler dizisidir.

Buna göre hakkında bilgi verilen sosyal değişim modeli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Evrimci B) Organizmacı
C) Diyalektik D) Yapısalcı
E) Çatışmacı

47. “Dinî hayatın ilk dönemlerinde daha çok gönüllü birliktelikler öne çıkarken, zamanla ibadetlerin icrası, eğitim, yardım ve temsil gibi alanlarda düzenli yapılar oluşur. Bu yapılar görev tanımları, hiyerarşi ve süreklilik kazanarak toplumsal hayatta daha görünür hâle gelir.”

Buna göre yukarıda dinin hangi süreci anlatılmaktadır?

- A) Kurumsallaşma B) Öznelleşme
C) Yabancılaşma D) Meşrulaştırma
E) Gelenekselleşme

48. Medreseden mezun olan **Hasan Efendi**, müderrislik görevine atanabilmek için İstanbul’a gelir. Görev almak istediği bölgeye göre **kazasker meclislerine düzenli olarak devam eder**, adını ilgili **deftere yazdırır** ve bu süreçte kazasker divanında yardımcı görevler üstlenerek meslekî tecrübe kazanır. Henüz resmî bir görevi bulunmamasına rağmen vakıflardan sağlanan imkânlarla geçimini sürdürür. Daha önce görev yapmış olduğu medreseden ayrıldığı için yeni bir tayin beklemekte, bu bekleyiş süreci bazen bir yılı aşmaktadır.

Bu metinde anlatılan uygulama ve süreç aşağıdaki kavramlardan hangisiyle en doğru şekilde ifade edilir?

- A) Danışmendlik B) İcazet
C) Mülâzemet D) Tedris
E) Müderrislik

AKADEMİYE GİRİŞ SINAVI
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ

TAHAYYÜL YAYINLARI
TÜRKİYE GENELİ
DENEME SINAVI
ÇÖZÜMLER

1. I. Öğrencinin okuyuşu

- Çok sakın
- Tane tane
- Harflerin hakkını verme
- Medleri tam ölçüsünde uzatma

Bu özellikler **Tahkik** okuyuş tarzının tam tarifidir.

(Tahkik = en yavaş, en özenli, eğitim amaçlı okuma)

II. Öğrencinin okuyuşu

- Çok akıcı
- Hızlı
- Hatimlerde duyulan okuma
- Medlerin mümkün olduğunca kısaltılması

Bu tanım klasik kaynaklarda **Hadr** okuyuşuna karşılık gelir.

(Hadr = hızlı ve akıcı okuma; tecvid korunarak hızlanan kıraat)

III. Öğrencinin okuyuşu

- Ne hızlı ne yavaş
- Denge var
- Anlaşılır ama acele değil
- Akıcı

Bu özellikler **Tedvir** okuyuşunun tanımıdır.

(Tedvir = tahkik ile hadr arasında orta hız)

Sıralama: 1. Tahkik – 2. Hadr – 3. Tedvir

Cevap D

2. Ashâb-ı Uhdûd: İnançları nedeniyle hendeklere atılan müminleri anlatır; Sebt hadisesiyle ilgisi yoktur.

Ashâb-ı Sebt: Cumartesi yasağını delerek hile yapan Yahudi topluluğudur; Kur'an'da "maymunlara dönüştürülen topluluk" olarak zikredilir.

Ashâb-ı Aykâ: Hz. Şuayb'ın kavmidir; ticaretle hile nedeniyle helâk edilmiştir.

Ashâb-ı Rass: Peygamberlerini öldüren bir topluluk olarak geçer; Sebt'le ilgisi yoktur.

Ashâb-ı Fil: Fil ordusu kıssasıdır; konuyla ilişkisi yoktur.

Cevap B

3. Sâd (ص) durağı, Secâvendî'nin vakf sisteminde yer alan bir işarettir.

Anlamı: **Durmak caizdir**, okuyucu isterse durabilir. Ancak **vasl (geçmek) daha uygundur**.

Yani burada durmak **yasak değildir**, fakat tercih edilen okuma şekli **durmadan devam etmektir**. "**Vasl evlâdır**" anlamı taşır. Okuyucu için **kolaylık sağlayan** bir tercihi bildirir.

Cevap A

4. Metinde tarif edilen vakıf, **sözün anlam olarak tamamlanmış olsa bile sonraki kelimeyle lafız yönünden bağlantısının sürdüğü** yerlerde yapılan vakıftır. Örnek olarak verilen "الْحَمْدُ لِلَّهِ" üzerinde durmak da tam olarak bu tanıma uygundur. Bu durum **vakf-ı hasen** olarak adlandırılır.

Vakf-ı tâm: Mana ve lafız yönünden tamamen tamamlanmış durumlardır.

Vakf-ı kabih: Anlamı bozan yerlerde durmaktır.

Vakf-ı kâfi: Anlam bakımından tamamdır ancak gramer (lafız) **açısından öncesi** ile bağlantı olabilir. Yani mana bitmiş görünse de bağlaç veya zamir devamı olabilir.

Vasil: Durmadan okumaktır.

Hasen'de sonraki kelimeyle anlam bakımından bağlantı vardır. Kabih'te ise öncesi ile bağlantı vardır.

Cevap B

5. Meddi arızın son harekesi ötre ile bittiğinde okuyuş şekilleri: Tul, tevassut, kasr, revm, tul ile işmam, tevassut ile işmam, kasr ile işmam olur. **Revm** sadece kasr okuyuşunda yapılır. Tul ve tevassut kısmında yapılmaz.

Cevap D

6. Burada merkezde olan, Kur'an'daki peygamberlere dair anlatımların farklı yerlerde tekrar edilmesi ve bu tekrarların ibret, tevhid ve ahlâkî mesaj açısından değerlendirilmesidir. Bu yaklaşım, olayların tarih sıralamasından çok verdiği dersleri öne çıkaran **Kasasu'l-Kur'an** alanının konusudur. Âmm ve hâss, lafızların genel-özel kapsamını; Akşamü'l-Kur'ân, Kur'anda yer alan yeminleri; Fezâilü'l-Kur'an, sûre ve ayetlerin faziletine dair rivayetleri; Mutlak-mukayyed ise hüküm içeren ifadelerde kayıtlı-kayıtsızlık ilişkisini inceler.

Cevap B

7. Soruda, Kur'an'ın gökyüzü, yeryüzü, insan ve tabiatla ilgili ayetlerinin **insanı düşünmeye, araştırmaya ve ibret almaya yönelmesi** üzerinde durulmakta; bu yaklaşımın "ayetler üzerinden kâinatı incelemeyi ve bilimsel araştırmayı teşvik eden bir tefsir anlayışının gelişmesine zemin hazırladığı" ifade edilmektedir. TDV İslâm Ansiklopedisi'nde **Kur'an-ı Kerim**'in insanı akletmeye, tefekküre ve varlık âlemi üzerine düşünmeye çağıran çok sayıda ayet içerdiği, bu ayetlerin özellikle modern dönemde **bilimsel (ilmî) tefsir** anlayışının ortaya çıkmasında etkili olduğu belirtilir. Bilimsel tefsir, Kur'an ayetlerini çağdaş bilimsel veriler ışığında yorumlamayı, ayetlerde işaret edilen tabii olaylar ile bilimsel bulgular arasında ilişki kurmayı amaçlar. Bu yaklaşımda temel hedef, Kur'an'ın ilme verdiği değeri göstermek ve insanı araştırmaya teşvik eden yönünü vurgulamaktır.

TDV'de **bilimsel tefsir** maddesinde, kâinatla ilgili ayetlerin tabiat bilimleri ile irtibatlandırılarak açıklanmasının bu ekolün ayırt edici özelliği olduğu ifade edilir.

- **Mezhebî tefsir** daha çok fikhî ve itikadî mezhep görüşlerini merkeze alır
- **İşârî tefsir** tasavvufî ve sembolik anlamları öne çıkarır
- **İctimâî tefsir** sosyal problemlere çözüm üretmeyi hedefler.
- **İlhâdî yaklaşımlar** Kur'an'ın ilahî kaynağını reddeden yorumları ifade eder.

Cevap A

8. Ebul Leys es Semerkandî'nin tefsir alanında yazdığı eseri **Tefsiru'l Kur'an'il Azim'dir**. Bu eser Tasavvufî-İşârî tefsîr ekolün ilk örneklerinden kabul edilir. Suyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, Taberî, Câmiu'l-Beyân, El-Begavî, Meâlimu't-Tenzîl ve Zemahşeri, El Keşf vel-beyan eserlerini yazmışlardır.

Cevap D

9. **Mücmel**, Kur'an'da yer alan ve lafzı sırf kelime yapısı itibarıyla manayı tam olarak vermeyen, anlaşılabilmesi için başka bir delile ihtiyaç duyan ifadelerdir. Bu kapalılığın; kelimenin anlam genişliği, bağlamın kapalı olması ve hükmün ayırtısının verilmemesi gibi sebeplerle oluşabileceği belirtilir. **Mübeyyen ise**, mücmel olan ifadenin başka bir ayet, sünnet, sahâbe açıklaması veya bağlam tarafından detaylandırılması ile ortaya çıkan "açıklığa kavuşmuş" şeklindedir. Soruda da ibadetlerin Kur'an'da genel olarak farz kılındığı fakat ayrıntılarının sünnet tarafından açıklığa kavuşturulduğu anlatılmıştır. Bu durum tam olarak mücmel-mübeyyen ayrımını ifade eder.

- **Müşkilü'l-Kur'ân:** Zahiren çelişkili veya manası zor ayetlerin açıklanmasıyla ilgilenir.
- **İ'câzü'l-Kur'ân:** Kur'an'ın mucizevî yapısı, üslubu ve benzerinin getirilememesiyle ilgilidir.
- **Müphemâtü'l-Kur'ân:** Kur'an'da kimliği veya mahiyeti açık olmayan şahıs, yer, sayı gibi unsurları inceler.
- **Vücûh ve Nezâir:** Bir kelimenin farklı anlamlarda kullanılmasını (vücûh) ve anlamca benzer kelimelerin gruplandırılmasını (nezâir) konu edinir.

Cevap D

10. Bu tür farklı açıklamalar, aynı anlama işaret eden ifadelerle yapılan yorumlar olduğu için "**ihtilâ-fü't-tenevvu**" (çeşitlenme ihtilafı) olarak adlandırılır. Burada gerçek bir çelişki yoktur; farklı lafızlarla aynı hakikate işaret edilir. Diğer şıklar anlam çelişkisi, zorunlu bağlılık veya batınî anlamlarla ilgilidir,

Cevap A

11. Soruda tasvir edilen hadisler, lafız ve mana bakımından açık olup anlamı kapalı değildir ve başka rivayetlerle çatışma izlenimi de taşımamaktadır; bu durum **muhkem hadis** kavramını doğrudan karşılar. Muhkem hadisler, hükmü açık olduğu için te'vil, cem' veya tercih gibi yöntemlere ihtiyaç duyulmayan rivayetlerdir. Müşkilü'l-hadis alanında ise rivayet, ilk bakışta anlam problemi doğurur ve açıklama gerektirir. Garîbü'l-hadis, metinlerde geçen nâdir ve anlaşılması güç kelimeleri açıklamaya odaklanır; muhkem hadislerde böyle bir lugavî zorluk bulunmaz. İlelü'l-hadis, sened veya metinde gizli kalan teknik kusurları tespit etmeyi amaçlar; muhkemlik ise sıhatten ziyade anlam açıklığıyla ilgilidir. Esbâbü vürûdî'l-hadis, rivayetin hangi olay veya soru üzerine söylendiğini ortaya koyarak anlamı bağlama yerleştirir; muhkem hadislerde bağlam bilgisi gerekli olmaksızın hüküm açıkça anlaşılır.

Cevap A

12. Soruda, öğrencinin bir hocaya ait olduğu bilinen yazılı nüshayı hocadan almadan bulması ve oradan rivayet etmesi anlatılmaktadır; bu durum **vicâde** olarak adlandırılır. Vicâdede temel problem, hocanın doğrudan rivayet izninin bulunmaması ve metnin bizzat hocadan tahammül edilmemesidir; bu yüzden edâ lafızlarında ihtiyatlı ifadeler tercih edilir. Mükâtebe olsaydı hoca metni yazıp öğrenciye gönderir, yani irtibat hocanın fiiliyle kurulur ve "gönderme" vurgusu öne çıkardı. Münâvelede metin hocanın onayıyla talebeye teslim edilir ve çoğu kez rivayet izni birlikte düşünülür. İcâzet, metin bulmaya değil hocanın izin vermesine dayanır. İlâm ise hocanın bir rivayetin kendisine ait olduğunu bildirmesidir; soruda böyle bir bildirim değil, nüshanın bulunması söz konusudur.

Cevap C

13. Peygamberimizi Konu Edinen İlimler

- **Delail:** Peygamberimizin mucizelerini konu edindir.
- **Meğazi:** Hz. Peygamberin savaşlarını konu edindir.
- **Hilye:** Hz. Peygamberin dış görünüşünü, vücut yapısını ve yaratılış özelliklerini tarif eden sözlü rivayetlere denir.
- **Şemail:** Peygamberimizin beşeri, ahlaki, fiziki ve ruhi özelliklerini, ibadet ve yaşayışını, giyim ve kuşam tarzını anlatan eserlerdir.
- **Siyer:** Peygamberimizin sadece savaşlarıyla değil, hayatının bütün yönleriyle ilgilenen ilim dalına Siyer denir. Siyer, bugünkü biyografi dalına tekabül eder.

Bahsedilmeyen ilim **fedail ilmidir**. Fedail (fezail): Bu kitaplarda, belli davranışların, mekân ve zamanların faziletleri, değerleri ve üstünlükleri ile ilgili hadisler bir araya getirilir.

Cevap E

14. Sorudaki kilit ifadeler; râvilerin adâlet ve zabt sahibi olması, senedin muttasıl bulunması, rivayetin aykırı olmaması ve gizli bir kusur taşımamasıdır; bu bütünlük **"sahih"** tanımının omurgasını kurar. Burada ölçüt, rivayet ağının kaç kişiyle taşındığı değil, rivayetin delil olmaya elverişlilik şartlarını en güçlü şekilde taşımasıdır. Hasen, sahihle aynı çizgide "makbul" olmakla birlikte râvinin zabt seviyesinin sahihteki kadar kuvvetli olmamasıyla ayrışır; soruda ise üst düzey zabt ve kusursuzluk vurgulanmıştır. Garib, aziz ve meşhur ise daha çok isnadın yayılım biçimiyle ilgili adlandırmalardır; sahihlik ise doğrudan kalite ve şartlarla ilgilidir. Bu nedenle rivayet ister garib ister meşhur olsun, bu şartları sağlıyorsa sahih kabul edilir; soruda da bu şartların tek tek karşılandığı belirtilmiştir. Sonuç olarak aranan kavram sahih hadistir.

Cevap C

15. Soruda, senedin başından sonuna kadar râvî düşmesi bulunmayan, isnat zinciri kesintisiz olan ve hadisin Resûlullah'a kadar açık rivayet lafızlarıyla ("haddesenâ, ahberenâ") ulaştırıldığı hadislerden söz edilmektedir. TDV İslâm Ansiklopedisi'nde hadis usulü terimleri arasında mevsûl hadis, senedinde kopukluk bulunmayan, yani her râvînin kendinden önceki râvîden hadisi aldığı açıkça bilinen ve zinciri kesintisiz olan hadis olarak tanımlanır. Bu tür hadislerde rivayet bağı açık ve nettir. Dolayısıyla soruda anlatılan özellikler doğrudan **mevsûl hadise** karşılık gelir.

- **Mürsel** hadis, tâbiînin sahâbîyi atlayarak doğrudan Hz. Peygamber'den rivayet ettiği hadistir; senedde kopukluk vardır.
- **Mahfûz** hadis, güvenilir râvîlerin rivayetinin, zayıf veya hatalı rivayetlere tercih edilen şeklidir; mesele senedin kopukluğu değil, rivayetlerin karşılaştırılmasıyla ilgilidir.
- **Ma'rûf** hadis, güvenilir râvîlerin rivayet ettiği ve muhalifi bulunmayan hadis için kullanılır; yine senedin kesintisizliğiyle sınırlı bir terim değildir.
- **Müdelles** hadis ise râvînin, işitmediği bir hadisi işitmiş gibi göstermesi veya aradaki râvîyi gizlemesiyle oluşan bir rivayet türüdür ve güven problemi içerir.

Cevap C

16. Rükûda imama yetişen kimse, o rekâtı imamla idrak etmiş sayılır; bu yüzden rükûda yetişen kişinin o rekâta yetiştiğini söylemek mümkündür. Secdede imama yetişen ise o rekâtı idrak etmiş olmaz; çünkü rekâtın asgari idraki rükûa yetişmekle gerçekleşir. Namazın başından sonuna kadar imamla kılan kişi müdrik kabul edildiğinden, imamla tüm rekâtları kılan cemaat üyesi için bu nitelendirme yerindedir. Namaza imamla başlayıp abdestin bozulması gibi bir mazeretle ayrılan ve imam selam vermeden dönerek namazını tamamlayan kimse lâhik kapsamında değerlendirilir. Cemaatin önünde namazı yöneten kişi imamdır ve bu görevi yapan için "imam" nitelemesi doğru olur. Secdede yetişmenin rekât idraki sayılması ise isabetli değildir.

- Kerem, imama secdede yetiştiği için o rekâta **yetişmiş sayılmaz**.
- Mert, rükûda imama yetiştiği için o rekâta yetişmiş sayılır.
- Burak, namazın tamamını imamla kıldığı için müdriktir.
- Ali, namaza imamla başlayıp mazeretle ayrıldığı için lâhiktir.
- Mete, namazın tamamını imamla kıldığı için müdriktir.

Cevap A

17. Yanlış olan ifade, **İhramlı kadın, tüm mezheplere göre yüzünü nikap/peçe ile örtebilir** ifadesidir. İhramlı erkek ve kadınların mutlak giysilerle yüzlerini örtmesi de Hanefî ve Mâlikî mezheplerine göre ihram yasakları kapsamındadır. Şâfiî ve Hanbelîlere göre ise yüzün örtülmesi kadınlar için ihram yasağı olup erkekler için ihram yasağı değildir. Kadının dikişli kıyafet, çorap ve ayakkabı giymesi ihram yasağı kapsamına girmez; bu yasak erkeklerde "dikişli elbise" ile ilgilidir. Eldiven meselesi ise bütün mezheplerde tek hükümle değerlendirilmemiş, farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Erkek için yasak olan şey, mutlak anlamda dikiş değil, ihram kıyafetine aykırı şekilde dikilmiş giysi giymektir. Ayrıca ihramlı kimse kara avını avlayamaz, avcıya yol gösteremez ve avlanmaya yardım edemez. Bu nedenle yanlışlık, kadınların ihramda yüz örtmesinin normal şartlarda serbest sayılması gibi bir anlam doğuran ifadede toplanır.

Cevap A

18. Zekât, kişinin fiilen sahip olduğu ve üzerinde tasarruf edebildiği maldan verilir; **henüz elde bulunmayan veya tahsil edilmemiş alacak türünden haklar**, her durumda “elden çıkarılmış zekât” gibi değerlendirilemez. Vadeli mehir, **vadesi gelmeden önce** alacak niteliği taşıdığı için, doğrudan zekât kalemine dönüştürülmesi her zaman mümkün görülmez; burada temel problem, malın fiili tasarruf alanına girmemesidir. Niyet elbette zekâtın şartlarındandır; ancak niyet tek başına, malın şartlarını tamamlamadığında işlemi geçerli kılmaz. Zekât yalnız Ramazan’da verilmaz; vakit geniştir, fakat malın zekâta elverişli olması gerekir. Zekâtın sadece “yabancı fakire” verilmesi şart değildir; uygun kimselere verilmesi esastır ve bazı yakınlarla verilmesi de caiz olabilir. Zekâtın mutlaka aynı verilmesi de şart değildir; nakit verilmesi caizdir, asıl mesele mülkiyet ve tasarruf şartlarının sağlanmasıdır.

Cevap D

19. Soruda Ayşe Hanım’ın namaz esnasında **başkalarının duyacağı şekilde gülmesi** sebebiyle namazını bozduğu, müftülüğün ise **hem abdestini hem de namazını yeniden kılması gerektiğini** söylediği belirtilmektedir. Bu hüküm, fıkıh mezhepleri arasında özellikle **kahkaha ile gülmenin abdesti bozup bozmadığı** konusundaki farklı yaklaşımlarla ilgilidir. **Ebû Hanîfe**’nin ve Hanefî fakihlerinin görüşüne göre, namaz içinde başkalarının duyacağı şekilde kahkaha ile gülmek hem **namazı** hem de **abdesti bozar**. Bunun gerekçesi olarak, bu tür bir gülmenin namazın vakar ve ciddiyetiyle bağdaşmaması ve ibadetin mahiyetini ortadan kaldırması gösterilir. Buna karşılık Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerinde kahkaha yalnızca **namazı bozar**, abdesti bozmaz; Ca’ferî mezhebinde de benzer şekilde abdestin bozulmadığı kabul edilir. Dolayısıyla soruda verilen fetva, yani Ayşe Hanım’ın **yeniden abdest alarak namaz kılması gerektiği** yönündeki hüküm, açıkça Hanefî mezhebinin yaklaşımını yansıtmaktadır.

Cevap D

20. Soruda tanımlanan şirket türünde ortakların, **sahip oldukları bütün malları ortaklığa dâhil etmeleri, sermaye ve kâr oranlarının eşit olması** ve ayrıca **tarafların birbirinin kefilî sayılması** şartları özellikle vurgulanmıştır. TDV İslâm Ansiklopedisi’nin “Şirket” ve alt başlıklarında, bu özelliklerin **mufâvada şirketine** ait olduğu belirtilir. Mufâvada şirketi, tarafların mal, emek, yetki ve tasarruf bakımından tamamen eşit kabul edildiği; her ortağın diğerinin yaptığı işlemlerden sorumlu olduğu, yani karşılıklı kefalet esasına dayanan en kapsamlı ortaklık türüdür. Bu nedenle soruda anlatılan şirket tipi **Mufâvada**dır.

- **İnân şirketi**, ortakların sermaye ve kâr oranlarının eşit olmasının şart olmadığı, her ortağın koyduğu sermaye oranında kâr ve zarara katıldığı bir ortaklıktır; karşılıklı kefalet zorunlu değildir.
- **Müzâraa**, bir tarafın araziye, diğer tarafın emeği koyduğu tarımsal ortaklık türüdür.
- **Müsâkat**, meyve ağaçlarının bakımı ve sulanması karşılığında ürünün paylaşılmasına dayanan bir ziraî sözleşmedir.
- **Mübâhele** ise aslında fikhî bir şirket türü değil, dinî-literatürde karşılıklı beddua yoluyla hakikatin ortaya çıkarılmasını ifade eden bir kavramdır.

Bu sebeple yalnızca **mufâvada** şirketi, soruda belirtilen tüm şartları birlikte taşıyan ortaklık türüdür.

Cevap A

21. Farz-ı Kifâye olan ibadetler

- Cihad etmek
- Kur’ân-ı Kerîm dinlemek
- Kur’ân-ı Kerîm ezberlemek
- Selâm almak
- Cenaze namazı kılmak

Kurban kesmek ise Hanefilere göre Vaciptir. **Hanefilerin dışında kalanlara göre vacip değil, müekket bir sünnettir.**

Cevap B

22. Kurban kesme günleri hakkında verilen bilgilerden sadece Şafii- Bayramın dördüncü günü yani Zilhicce 13. günü bilgisi yanlıştır. Çünkü Şafiilere göre bayramın ilk günü (zilhicce 10. gün) kılınan bayram namazından sonra başlayıp dördüncü günü (zilhicce 13. gün) akşamına kadar devam eder. Yani **Şafi mezhebine göre Zilhicce 13. günü de Kurban kesme günlerindendir.** Hanefi mezhebine göre ise bayramın ilk günü kılınan bayram namazından sonra başlayıp üçüncü günü akşamına kadar devam eder.

Cevap C

23. Soruda Mirza Gulam Ahmed'in Mehdi ve Mesih olduğu iddiası ve bunun peygamberlik anlayışına kadar genişlemesi açıkça vurgulanmaktadır. Bu özellikler, **Kadiyanilik** olarak bilinen harekete özgüdür. İngiliz yönetimine karşı silahlı cihadın reddedilmesi, hareketin siyasî tutumunu da ayırt edici kılar. Vehhâbîlik tevhid merkezli Selefi bir harekettir ve peygamberlik iddiasıyla ilgisi yoktur. Yezîdîlik ve Dürzîlik tarihsel olarak çok daha erken dönemlerde şekillenmiş kapalı inanç sistemleridir. Nusayrîlik ise Ali merkezli bâtinî yorumlarıyla tanınır.

Cevap E

24. Zeydiyye mezhebin görüşleri

- Takiyye caiz değildir.
- İmamların ismet sıfatı yoktur.
- Beda telakkisi batıldır.
- Efdal-mefdûl anlayışı caizdir.

Cevap A

25. Allah'ın sıfatlarından bahsedildiğinde aklımıza gelecek esas **Tevhid** esasıdır. Mu'tezile göre tevhid, Allah'ın zâtında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek olduğunu kabul etme anlamına gelir. Allah'ın subutî sıfatlarını kabul etmezler. Öyleyse kelam sıfatını inkar ederek Kuranın mahluk olduğunu savunurlar. Yine aynı şekilde Basar sıfatını inkar ederek Rüyatullahın imkansız olduğu tezini ortaya koyarlar.

Cevap C

26. Soru paragrafla bağlantılı olan şıkkı sormaktadır. Sorunun merkezinde üç temel unsur bulunmaktadır:

1. Kur'an ve hadislerde geçen sıfatlar
2. Zahiri anlamda teşbih ihtimali
3. Yorumdan kaçınma ve manayı Allah'a havale etme

Bu özellikler, DİA TDV maddelerine göre **haberî (müteşâbih) sıfatlar** ve bu sıfatlara yönelik **tefviz yaklaşımına** işaret eder. Ehl-i Sünnet içinde özellikle **Selef âlimleri**, haberî sıfatlar konusunda:

- Sıfatı **inkâr etmez**
- Zahiri anlamıyla **teşbih yapmaz**
- Keyfiyetini **bilinemez kabul eder**
- Anlamını **Allah'a havale eder (tefviz)**

Şıkları tek tek değerlendirelim:

Te'vil, **Eş'arîler** tarafından başvuru bir yöntemdir; soruda ise yorumdan kaçınma vurgulanmıştır.

Selef âlimleri haberî sıfatları **inkâr etmez**, kabul ederler.

Haberî (müteşâbih) sıfatlar kabul edilir, keyfiyeti bilinmez ve anlam Allah'a havale edilir; bu **tefviz yaklaşımıdır**. Bu doğru olan şıktır.

Selbî sıfatlar Allah'ı eksikliklerden tenzih eden sıfatlardır; teşbih çağrışımı yoktur.

Sübûtî sıfatlar aklen ve naklen sabittir; insanî anlam çağrıştırmama problemi yoktur.

Cevap C

27. Soruda anlatılan yaklaşımda şu temel unsurlar öne çıkmaktadır:

- İmanın geçerli olabilmesi için **aklî delile dayanması gerektiği** vurgulanmaktadır.
- **Taklîdî iman geçersiz kabul edilmektedir.**
- Taklîdî iman sahibi kişi **mümin sayılmamaktadır.**
- Buna rağmen bu kişi **kâfir olarak da nitelendirilmemektedir.**
- Kişi iman ile küfür arasında **ara bir konumda** değerlendirilmektedir ve buna fasık derler.

Bu görüşler, **Mu'tezile kelâm ekolünün** iman anlayışıyla birebir örtüşmektedir. TDV İslâm Ansiklopedisi'nde belirtildiği üzere Mu'tezile, aklı dinî bilginin temeline yerleştirir. Onlara göre Allah'ın varlığı ve iman esasları **akıl yoluyla bilinmek zorundadır.** Bu nedenle **taklîdî iman geçerli sayılmaz.** Taklîdî iman sahibi kimse ne tam anlamıyla mümindir ne de kâfir; bu kişi iman ile küfür arasında bir konumda değerlendirilir. Bu yaklaşım, Mu'tezile'nin "**el-menzile beyne'l-menziyeteyn**" anlayışının iman alanındaki yansımasıdır.

Cevap D

28. • **Cebrâil:** Vahyi peygamberlere ulaştırmakla görevlidir.
- **Mikâil:** Tabiat olayları ve rızıkla ilişkili ilahî düzenle görevlidir.
- **İsrâfil:** Kıyamet ve diriliş için sûra üfleyecek melektir. Kuranda görevi geçer ismi geçmez. İsmi hadislerde geçer.
- **Azrâil (Melekü'l-mevt):** Canları almakla görevlidir. Kuranda görevi geçer ismi geçmez. İsmi hadislerde geçer.

Cevap C

29. Soruda rü'yetullahın reddedilme gerekçesi sorgulanmaktadır. Metinde özellikle **görmenin cisim, yön ve mekânla bağlantılı olduğu**, Allah'ın ise bu tür niteliklerden **tenzih edilmesi gerektiği** vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, TDV İslâm Ansiklopedisi'nde belirtildiği üzere **Mu'tezile ekolünün** temel görüşlerinden biridir. Mu'tezile'ye göre görmek, ancak bir nesnenin belirli bir yönde ve sınırlı bir mekânda bulunmasıyla mümkündür. Allah ise cisim olmadığı, mekânda yer almadığı ve yöne kayıtlı bulunmadığı için **görülmesi aklen imkânsızdır.** Bu nedenle Mu'tezilîler, rü'yetullahla ilgili ayetleri mecazî anlamda yorumlamışlardır.

Cevap B

30. Sebr ve taksim metodunun temel mantığı, bir konuda mümkün görülen tüm ihtimalleri ortaya koymak (taksim) ve bunları geçersizliği ispatlanarak elemektir (sebr). Böylece geriye yalnızca doğru olan ihtimal kalır. Metot, ihtimallerin eksiksiz şekilde ortaya konulmasını şart koşar. İhtimaller aklî ve bazen naklî delillerle elenir. Eleme sonunda kalan ihtimal doğru kabul edilir.

Sebr ve taksim, esas itibarıyla **kelâm ilminde** geliştirilmiş ve özellikle itikadî meselelerde kullanılmıştır; fıkıh usulünde de kullanılır lakin ona özgü değildir. Bu sık yanlış olandır. Kelâm ilminde daha çok kullanılır. TDV ve DİA maddelerinde bu metodun hudûs ve imkân delilleri gibi konularda kullanıldığı açıkça belirtilir.

Cevap D

31. İnsan aklının iyilik, uygunluk ve fayda gibi kavramları nasıl değerlendirdiği, ilâhî irade ile insan sorumluluğu arasındaki dengenin nasıl kurulacağı ve Allah'ın fiillerinin hangi ölçütlerle ele alınabileceği gibi meseleler, **salah-aslah** tartışmalarının merkezinde yer alır. **Salah-aslah** ilkesi, Allah'ın adalet gereği kullarına güç yetiremeyecekleri yükümlülükler yüklemeyeceğini savunur. Bu, teklifin maslahat ve fayda esasına dayanması anlamına gelir. Teklifi mala yutak **salah aslah** ilkesi gereğince caiz görülmemiştir.

Cevap C

32. Ticaret yolları üzerinde yükselen ve **Zenobia** dönemiyle anılan şehir-devlet karakterindeki yapı **Tedmürlülerdir**. Bu örnek, doğrudan Arap kabile konfederasyonu tipinden çok, Roma dünyasıyla ilişkili bir şehir siyasetini temsil eder. Gassaniler ve Hireliler, Bizans ve Sâsânî sınır siyasetinde “tampon” rol üstlenen Arap oluşumlarıdır; Tadmür örneğiyle aynı tarihî kategoriye oturmaz. Habeşliler Afrika boynuzunda Aksum merkezli krallık olup Arabistan’la ilişkisi daha çok Yemen üzerinden okunur. Himyeriler ise Yemen’de yerli bir hanedan olarak uzun süre hüküm sürmüş, Tadmür’ün Suriye merkezli ticaret-şehir kimliğiyle örtüşmez. Bu nedenle parçada anlatılan siyasal yapı Tadmürlülerdir.

Cevap: E

33. Hayber’in fethi, özellikle tarımsal üretim ve arazi gelirleri bakımından Medine’deki ekonomik şartların iyileşmesine zemin hazırlamıştır. Arazilerin işletilmesinde ürünün belli bir kısmının paylaşımına dayalı bir yöntem uygulanması, bu fetihle birlikte öne çıkan idarî-iktisadî bir ayrıntıdır. Kuzey hatındaki tehdit algısının azalması ve çevredeki güç dengelerinin değişmesi de fethin siyasî sonuçları arasında değerlendirilir. Bazı kale sayfalarında Hz. Ali’nin rolüne dair rivayetler siyer anlatımında geniş yer bulur. Buna karşılık, Hayber’den sonra Hicaz’daki tüm Yahudi topluluklarının bütünüyle ortadan kaldırıldığı şeklindeki genelleme doğru değildir; bölgede **farklı yerleşimler ve farklı statülerle devam eden unsurlar** bulunmuştur. Bu nedenle yanlış ifade, Yahudi varlığının tamamen sona erdiğini ileri süren seçenektir.

Cevap: B

34. Zâtürrikâ’ ismi için, bölgenin yamalı görümlü arazisi veya askerlerin ayaklarına bez sarması gibi açıklamalar yapılır; bu, seferin zorluklarını da ima eder. Harekâtın bazı Gatafân kollarına karşı caydırıcılık ve güvenlik hedefi taşıdığı aktarılır. Seferin şartları, çöl yürüyüşleri ve lojistik güçlükler bakımından dersleştirilen bir örnek hâline gelir. Ayrıca bu gazvenin tarihine dair farklı rivayetler bulunması, siyer kronolojisi çalışmalarında dikkat çeken noktalardandır. Gazve sonucunda yahudilerin bölgedeki etkinliği azaldı ifadesinde yanlışlık vardır çünkü müşriklerle yapıldı bu gazve.

Cevap: D

35. Soruda verilen bilgiler, Abbâsîler döneminde **Taberistan bölgesinde**, lideri **Mecusi (Zerdüşt kökenli)** olan, **839 yılında** başlayan ve Halife **Mu’tasım-Billâh** döneminde bastırılan bir isyandan söz etmektedir. TDV İslâm Ansiklopedisi’nde **Bâbek el-Hürremî** maddesinde, Bâbek’in Azerbaycan ve çevresinde faaliyet gösterdiği, hareketinin Hürremîlik temelli olduğu ve 837’de yakalanıp idam edildiği belirtilir; dolayısıyla Taberistan merkezli ve 839 tarihli isyan bu değildir. TDV’de **Mazyâr b. Kârin** maddesinde ise, Taberistan’da Mecusi bir lider olan Mazyâr’ın 839 yılında Abbâsî idaresine karşı ayaklandığı, Halife Mu’tasım’ın isyanı bastırmakla Horasan Valisi **Abdullah b. Tâhir**’i görevlendirdiği, Türk komutan **Afşin**’in de süreçte rol aldığı, isyan bastırılınca Mazyâr’ın idam edildiği, Afşin’in ise daha sonra ihanetle suçlanarak hapse atıldığı ve orada öldüğü ayrıntılı biçimde anlatılır. Bu bilgiler sorudaki maddelerle birebir örtüştüğü için doğru cevap **Mazyâr isyanıdır**.

- **Zenciler Hareketi**, 9. yüzyılın ikinci yarısında Basra ve çevresinde kölelerin öncülüğünde ortaya çıkan büyük bir sosyal ayaklanmadır.
- **Mukanna isyanı**, Horasan’da VIII. yüzyılda ortaya çıkan, liderinin yüzünü örtmesiyle tanınan ve yarı mesihanik nitelikler taşıyan bir harekettir.
- **Bâbek isyanı**, Azerbaycan merkezli Hürremî ayaklanmasıdır ve tarihi ile coğrafyası farklıdır.
- **Zındıklar Hareketi** ise belirli bir tek isyanı değil, Abbâsî döneminde İslâm dışı inançları gizlice yaydığı kabul edilen gruplara yönelik genel bir adlandırmayı ifade eder.

Cevap D

36. Hz. Ebubekir döneminde Bizans ile yapılan **Ecnadeyn** muharebesinden Müslümanlar zaferle ayrıldı. Yenilen Bizans ordusu Şam'a çekildi, imparator Heraklios Antakya'ya gitti. Müslüman ordusu da savunmasız Filistin topraklarını kısa bir direnişten sonra zorlanmadan aldı.

- **Nihavend Savaşı**, Müslümanlarla Sâsânîler (İranlılar) arasında yapılmış ve İran'daki fetihlerin önünü açmıştır; Bizans'la ilgili değildir.
- **Kadisiye Savaşı** da yine Müslümanlarla Sâsânîler arasında gerçekleşmiş ve İran'ın fethinde dönüm noktası olmuştur.
- **Köprü Savaşı** ise Müslümanların Sâsânîler karşısında yenilgi aldığı bir savaştır.

Cevap B

37. Abbasiler döneminde Mevalî'den **Bermekîler** ailesi büyük bir güce kavuşunca halife bu durumdan rahatsız olduğu için Bermekîler ailesini yönetimden uzaklaştırmıştır. Emevîler dönemindeki Arap üstünlüğü anlayışı Abbasîlerle terk edildi. Böylece Arap olmayan Müslümanlar (mevâlî) devlet görevlerinde hızla yükselmeye başladı. Abbasîlerin ilk devrinde **Bermekîler** (Barmekîler) Horasan/Belh kökenli Fars bir aileydi. Vezirlik, maliye ve ordu üzerinde olağanüstü nüfuz kazandılar. Halife **Hârûnürreşid** zamanında (H. 187/ M. 803) aile bir "tasfiye" ile görevden uzaklaştırıldı; Yahyâ el-Bermekî ve oğulları Fadl ile Ca'fer azledilip hapsedildi. Bu olay tarihte "Bermekîlerin İnhidâmı/Düşüşü" olarak bilinir.

Cevap C

38. D Şıkkı: Doğrudur. Nakkaş Osman, tarihî minyatürleri, padişah portreleri ve belgeselci yaklaşımıyla Osmanlı klasik minyatür anlayışının kurucu isimlerindendir.

A Şıkkı: Levnî, özellikle Lâle Devri'nde renkli ve hareketli kompozisyonlarıyla tanınır; tarihî belgesel anlatım ön planda değildir.

B Şıkkı: Matrakçı Nasuh, daha çok topografik şehir ve sefer tasvirleriyle bilinir; padişah portreciliğiyle öne çıkmaz.

C Şıkkı: Sinan Bey, erken dönem portre geleneğinde önemli olsa da klasik Osmanlı minyatür üslubunun belirleyicisi değildir.

E Şıkkı: Abdülcélil Levnî ifadesi Levnî ile ilişkilidir; paragraftaki özellikleri karşılamaz.

Cevap D

39. Cevsaku'l-Hakânî, Abbâsî Halifesi Mu'tasım döneminde Sâmerâ'da inşa edilen geniş kapsamlı yönetim sarayıdır.

Taç Mahal: Babür dönemine aittir.

Emevîye Camii: Emevî dönemine aittir.

Elhamra: Endülüs Emevî sonrası döneme aittir.

Mescid-i Aksa: Çok daha erken tarihidir.

Abbâsî Halifesi Mu'tasım'ın kurdurduğu Sâmerâ şehri, İslâm mimarlığında geniş avlulu sarayları, spiral minareleri ve anıtsal ölçeğiyle dikkat çeker. Şehrin en büyük yapılarından biri olan **Cevsaku'l-Hakânî (Dârü'l-Hilâfe)**, Abbâsî saray mimarisinin en gelişmiş örneklerindendir. Çoklu avlu sistemi, uzun geçitleri, kabul salonları ve süslemeleriyle halifenin idarî ve siyasî merkezi olmuştur.

Cevap B

40. el-Kânûn fi't-Tıbb'in Fârâbî'ye ait olduğu ifadesi yanlıştır; bu eser **İbn Sînâ**'nın tıp alanındaki ana telifleri arasında yer alır. Fârâbî daha çok felsefeyi yöntem, kavramlar ve problemler bakımından sistemli hâle getirmesiyle tanınır.

- el-Medînetü'l-fâzıla, onun siyaset felsefesi ve ideal toplum tasavvurunu taşıyan merkezi metinlerden biridir.
- İhsâü'l-ulûm, ilimleri sınıflandıran bir eser olarak felsefe öğreniminin çerçevesini kurar.
- el-Mûsîkâ'l-kebîr ise teorik mûsiki alanında öne çıkan teliflerdendir.

Cevap E

41. Verilen özellikler İbn Sînâ'yı işaret eder; onun ayırt edici yönü, felsefede sistem kuruculuğu ile tıptaki otoritesini aynı şahsiyette birleştirmesidir. eş-Şifâ, mantık ve nazarî felsefe alanlarını kapsayan büyük bir telif geleneğini temsil ederken el-Kânûn fi't-Tıbb tıp literatürünün temel eserleri arasında anılır.

- İbn Rüşd hekimlik yönü bulunsa da "en büyük Meşşâî sistemci" unvanı ve bu iki büyük eser eşleştirmesi İbn Sînâ'ya aittir; İbn Rüşd'ün şöhreti daha çok Aristoteles şerhlerinde yoğunlaşır.
- İbn Miskeveyh'in belirgin alanı ahlâk felsefesidir ve Tehzîbü'l-ahlâk üzerinden tanınır; tıp alanındaki ana klasiklerle özdeşleşmez.
- İbn Bâcce Endülüs'te "mütevahhid" ve aklın yetkinliği temalarıyla öne çıkar; bu kadar geniş felsefe-tıp külliyesiyle anılmaz.
- İbn Tufeyl ise felsefî hikâye geleneğiyle bilinir; tıpta ansiklopedik bir eserle öne çıktığı söylenemez.

Cevap D

42. Hudûs delili, âlemin **sonradan meydana gelmiş (hâdis)** olduğunu; bu nedenle onu var eden bir **muhdise** ihtiyaç duyduğunu savunur.

İmkân delili ise âlemdeki varlıkların özü itibarıyla **mümkün** olduğunu; mümkün varlıkların varlık kazanabilmesi için **zorunlu bir varlığa (vâcip)** ihtiyaç bulunduğunu ileri sürer.

Her iki delil de akıl yürütmeyi esas alır, âlemin kendi başına var olamayacağını savunur ve sonuçta ilâhî bir yaratıcıya ulaşır.

A) Yanlış. Her iki delil de âlemin **ezelî olmadığını**, kendi kendine var olamayacağını savunur.

B) Yanlış. Bu ayrım **imkân deliline özgüdür**; hudûs delilinin temel kavramı "hâdis-kadîm"dir.

C) Doğru. Hem hudûs hem imkân delili, âlemin kendi kendine var olamayacağını; zorunlu bir yaratıcıya ihtiyaç bulunduğunu savunur.

D) Yanlış. Bu, yalnızca **hudûs delilinin** özelliğidir; imkân delili âlemin başlangıcını esas almak zorunda değildir.

E) Yanlış. İmkân delili **İbn Sînâ** gibi filozoflar tarafından sistemleştirilmiştir; yalnızca kelâmcılarla sınırlı değildir.

Cevap C

43. **D Şıkkı (Doğru):** Din felsefesi, bireylerin imanını artırmayı amaçlayan bir disiplin değildir. Bu görev daha çok kelâm ve din eğitimi alanına girer. Din felsefesi açıklayıcı ve sorgulayıcıdır, inanç kazandırıcı değildir.

A Şıkkı: Din felsefesinin **objektif (tarafsız)** olma özelliğini ifade eder.

B Şıkkı: Din felsefesinin **rasyonel (akılcı)** yaklaşımını yansıtır.

C Şıkkı: Din felsefesinin **tutarlı (çelişkisiz)** olma özelliğine uygundur.

E Şıkkı: Din felsefesinin **şumullu (kapsamlı)** yapısını ifade eder.

Cevap D

44. Verilen ipuçlar **Erich Fromm'u** gösterir; çünkü dinin otoriter/hümanist türleri ayrımı ve psikanaliz-din ilişkisi, onun din yorumunun temel başlıklarındandır. Fromm, dinin insan psikolojisini nasıl şekillendirdiği üzerinde dururken, bazı dinî biçimlerin kişiyi bağımlılaştırabileceğini, bazılarının ise olgunlaştırıcı rol oynayabileceğini savunur. William James dinî tecrübeleri psikolojik bir olgu olarak inceler; fakat dinin toplumsal-otoriter yapısını Fromm kadar merkeze almaz. Jung, dinî semboller ve bilinçdışı arketipler üzerinden bir çözümleme yapar; "otoriter-hümanist din" ayrımı Jung'un tipik kavramsallaştırması değildir. Fowler, dinî inancın gelişim aşamalarıyla ilgilenir; dinin türsel eleştirisini Fromm gibi kurmaz. Allport ise kişilik ve yönelim temelli dindarlık tipleriyle bilinir; burada aranan psikanalitik-kültürel eleştiri hattıdır.

Cevap E

45. Bu örnekte temel vurgu, dinî kavramların yaş ve deneyimle birlikte zihinde yeniden anlamlandırılmasına ve düşünme biçimlerinin dönüşmesine yöneliktir; bu nedenle **bilişsel yaklaşım** daha açıklayıcıdır. Bilişsel bakış, kişinin kavramları nasıl algıladığına, nasıl sınıflandırdığına ve yeni bilgiyle şemalarını nasıl güncellediğine odaklanır. Davranışsal yaklaşım ise daha çok ödül–ceza, pekiştirme ve taklit yoluyla görülen gözlenebilir davranışları öne çıkarır; burada ise içsel anlamlandırma süreci belirgindir. Hümanistik yaklaşım, kişinin anlam arayışı, özgür iradesi ve kendini gerçekleştirme gibi yönleri vurgular; örnekteki ana eksen bu değildir. Psikoanalitik yaklaşım, dinî tutumları bilinçdışı çatışmalar ve erken dönem duygusal dinamiklerle ilişkilendirir; metinde böyle bir vurgu bulunmaz. Biyolojik yaklaşım ise genetik, nörofizyolojik ve mizaç temelli açıklamalara yaslanır; burada zihinsel gelişim ve kavramsal dönüşüm daha belirleyicidir.

Cevap B

46. Parçada değişim, karşıtlıkların doğurduğu yeni bir durumla açıklanmakta; tez–antitez gerilimi ve ortaya çıkan dönüşüm fikri belirginleşmektedir. Bu nedenle doğru seçenek diyalektik modeldir.

- Evrimci yaklaşım, değişimi genellikle aşamalı ilerleme çizgisinde okur; burada ise gerilim ve karşıt üretim mekanizması öndedir.
- Organizmacı model, kurumlar arası uyum ve bütünlüğü vurguladığı için çatışma doğuran karşıtlıkları ana motor olarak görmez.
- Yapısalcı bakış, dinî yorumların anlam ve ilişki ağlarını çözümleyebilir; ancak değişimin motoru olarak “karşıtlık üretimi” zorunlu değildir.
- Çatışmacı yaklaşım da gerilimi önemser; fakat daha çok çıkar, güç ve kaynak paylaşımı etrafındaki mücadeleleri merkeze alır.

Cevap C

47. Parçada dinî hayatın, belirli görevlerin paylaşıldığı, rollerin tanımlandığı ve sürekliliği olan örgütlü yapılara dönüşmesi anlatılır; bu, kurumsallaşma sürecidir. **Kurumsallaşma**, dinin toplumsal düzen içinde kalıcı bir yapı olarak işleyebilmesini sağlar ve dinî faaliyetlerin rastlantısal olmaktan çıkıp düzenli hâle gelmesine yol açar. Öznelleşme bireyin iç dünyasında dinî duygu ve anlamın güçlenmesini vurgular; burada ise bireysel tecrübeden çok örgütlenme ve rol dağılımı öndedir. Yabancılaşma, bireyin dinî veya toplumsal süreçlere karşı kopukluk yaşamasını ifade eder; metinde kopuk değil sistemleşme vardır. Meşrulaştırma, bir düzenin haklı gösterilmesi için dinî dilin kullanılmasıdır; paragraf “haklılaştırma” değil yapılaşma anlatır. Gelenekselleşme ise kuşak aktarımıyla davranışların kalıp hâline gelmesidir; burada daha çok kurumsal örgütlenme ve süreklilik vurgulanır.

Cevap A

48. Soruda yer alan şu unsurlar doğrudan **mülâzemet** kavramını işaret eder:

- Medrese mezunu olma
- Göreve atanmak için **sıra bekleme**
- **Kazasker meclislerine devam etme**
- **Deftere isim yazdırma (matlab)**
- Bekleme sürecinde **meslekî tecrübe kazanma / staj**
- Görevler arası geçen sürenin de bu kapsama girmesi

Bu özelliklerin tamamı, metinde tanımlanan **mülâzemet sisteminin ayırt edici unsurlarıdır**.

Danışmendlik: Öğrencilik aşamasını ifade eder, atanma sonrası bekleme değildir.

İcâzet: Mezuniyet belgesidir, görev bekleme süreciyle ilgili değildir.

Tedris: Ders verme faaliyetidir.

Müderreslik: Fiilen göreve atanmış olmayı ifade eder.

Cevap C

49. B Şıkkı (Doğru): Monofizit (daha doğru ifadeyle **Miafizit**) anlayışa göre Hz. İsa'da ilâhî ve beşerî tabiat **birleşerek tek bir tabiat oluşturmuştur**. Bu görüş, **451 Kadıköy Konsili'ni reddeden** Ermeni, Habeş, Süryani ve Kıpti gibi Doğu kiliselerinde benimsenmiştir.

I. Öncül: Doğrudur. Monofizit anlayışın temel iddiasıdır.

II. Öncül: Doğrudur. Monofizit kiliseler Kadıköy Konsili'ni kabul etmez.

III. Öncül: Yanlıştır. Bu görüş **Nasturîliğe** aittir; Monofizitliğin tam tersidir.

IV. Öncül: Doğrudur. Bu kiliseler tarihsel olarak Monofizit geleneğe mensuptur.

Cevap B

50. Sâbîilikte evren **nur (ışık)** ve **karanlık** olmak üzere iki temel ilke üzerine kurulu bir kozmolojiyle açıklanır. **İşık âlemi**, yüce Tanrı *Hayy* ve ruhanî varlıkların bulunduğu saf, üstün ve ilâhî bölgedir. **Karanlık âlem** ise maddî unsurların, karışımın ve kirlenmenin mekânı olarak görülür.

İnsan ruhu ışık âleminden gelmiştir; beden ise karanlık âlemle ilişkilidir. Bu nedenle dinî hayatın amacı, ruhun tekrar ışık âlemine yükselmesi için arınmayı sağlamaktır. Bu düalist düzen, Sâbîî ibadetlerinin su, arınma ve temizlenme etrafında yoğunlaşmasına sebep olur.

Cevap D

DAHA FAZLA DENEME İÇİN AŞAĞIDAKİ LİNKLERDEN
TAHAYYÜL UYGULAMASINI İNDİREBİLİRSİNİZ.

TAHAYYÜL 50 ONLINE DENEMEYİ
%47 İNDİRİMLE "MASİVA" KODU İLE
AŞAĞIDAKİ LİNKTE ALABİLİRSİNİZ.

<https://www.shopier.com/Tahayuluzem/38062800>

İNSTAGRAM HESAPLARIMIZ

@dhbt_dikab_oabt

@tahayyuluzem

@dikab.dhbt.kodlama

@_adem.coban

